

Mikrokörzeti kérdőjelek

Szervezeti vagy gazdasági realitás?

Hallatszottak olyan hangok is az új termelési körzete megalakulásakor, hogy lám, újabb albizserveszettek születnek, amelyek nem szervezik, hanem jelentéshalmokkal pótolják a gazdasági együttműködést. Nemcsak vállalatokat cinizmus, hanem érvek is álltak e vélemény mögött. Ha tudniillik a téziseknek valóban érdekük bizonyos dolgokban együttműködni a szomszédos gazdaságokkal, akkor ezt megtehetik a mikrokörzeties hókuszpókusz nélkül is. A mikrokörzeties ügyis laza szervezet; a TESZÖV megfogalmazása szerint csak azt választják meg, amihez a tagoknak kölcsönös érdeke fűződik. Vagyis ez a szervezeti forma nem kötelez senkit semmire. Valamiféle „majd meglátjuk” magatartás érződött az alakuló ülésekre összesereglett vezetők hozzászólásain.

Valóban lehetne vitatkozni rajta, minek nevezzük ezeket a szervezetteket, megfelelő formát biztosítanak-e a kooperációnak és ideálisan állapították-e meg a körzetei határait, de nem érdemes. A lényeg az, hogy egymástól néhány kilométernyire félíg kihasznált gépek és kapacitáshiány miatt elvégzett munkák később elvégzett munkák voltak. Öt szomszédos téziszből öt anyagbeszerző, öt autót járja az országot néhány hiányzó alkatrészt. Az egyik gépműhelyben naprakész tervek alapján diagnosztikai műszerekkel végzik a karbantartást, két faluval odébb szerelők hada napokig piszmog egy törött rotátorral, közben pedig a gázolajtól a franciakuksig rendszerezésen tűnnek el az anyagok. Ebben a helyzetben aligha lehet megkérdőjelezni az együttműködés szükségességét.

Csakhoggy közelről nem ilyen egyszerű a dolog. Ahol az együttműködés kölcsönös előnyei egyértelműek és

egyenlőek, ott korábban is összedolgoztak a tézisek. De kevés ilyen volt. Van viszont olyan gazdaság is, amelynél, ha azt nézzük a többiek, mit kaphatnak tőle, egyik mikrokörzethez sem vették fel. Ki tudja, talán korábbi gazdaságpolitikai hibák csapódnak le abban, hogy a téziseknek szinte csak vertikális kapcsolatai voltak. A vezetők „fölfele” tekingettek, ahonnan a támogatást kapták, ahová a termékeiket eladták. A tézis jobbra véget ért a földjei szélénél, vendégek csak a legkiválóbbak, a reklámozottak ültetvényein fordultak meg. A gazdasági autarkiaira való törekvést erősítette a gazdálkodó egységek kapcsolatának bizonytalanná válása, a szerződéses fegyelem romlása is.

Nem egyformán erős gazdaságok kerültek egy-egy mikrokörzethez. Ha kevésbé laza szervezet lenne a mikrokörzeties, az erősebb tézisz rákényszeríthetné akarátát a gyengébbekre. Így legfeljebb minden marad a régiben.

Az érdekegyeztetés egykorlata nem könnyű. Több-ször felmerült az alakuló ülések során, hogy egy-egy mikrokörzeties tagjai közös érdekében együttesen léphetnének fel. Szóba került az is, hogy közösen lehetne használni azokat a nagy teljesítményű gépeket, amelyeket egy-egy termelőszövetkezet nem tud gazdaságosan üzemeltetni. Csakhoggy aratni, szántani, paprikát szedni egymás mellett levő, hasonló adottságú tézisekben azonos időben kellene. Ha közösen üzemeltetik a gépet, ki használja az ideális időpontban, ki később? Ha az egyik gazdaság a tulajdonos és szolgáltatás formájában adja a gépet a többieknek, mennyit fizessenek érte, és ki viselje a kockázatot? A tulajdonos nyilván csak aztán adná a gépet, ha a saját munkáját

már befejezte, mi történik, ha például megfagy a krumpoli, mire a szomszédhoz kerülne a burgonyakombáj? Mi lehet a személyes kapcsolatok szerepe? A szomszédos gazdaságok vezetőinek egymás iránti rokonszenve vagy antipátiája felülkerekedhet-e a közös érdekeken? Vagy a másik oldal: a gazdasági eredmények mögött nemegyszer a vezetők személyes kapcsolata állnak, a különböző támogatások megszerzésében is, abban is, hogy jobb értékesítési lehetőségekhez jusson a gazdaság. Megosztható-e és az efféle gazdasági együttműködésben felhasználható-e a „szocialista összeköttetés”?

Noha az érdekegyeztetés, a sok és pontos szervező munka nem érénye a magyar gazdaságnak, a körülmények egyre inkább rákényszerítik a mezőgazdasági nagyüzemeket is a fokozottabb együttműködésre. A támogatások szűkülése, a csökkenő pénzügyi lehetőségek növelték az aprólék egyeztetéssel járó, kisebb előnyöket biztosító együttműködési formák jelentőségét.

A két ruzsai tézis, az öttömösi és a pusztamérgesi közös gazdaság például szakosodni kíván a mikrokörzeties belül. Az adottságokat figyelembe véve megoldják egy-egy növénykultúra komplett gépésztését, és a többi gazdaságnak is elvégzik szolgáltatásait.

A mórhalmi mikrokörzetiesben hasonló termelési szerkezetű, hasonló adottságú gazdaságok kerültek össze. Már meghatározták az egymásnak végzett gépi szolgáltatás munkadíjazását. Együttműködnek a szállításban és a rakodásban, ütemezik a rakodógépek és a vontatók munkáját. Egységesítik a tagok részére végzett szolgáltatásokat is. A mórhalmi Homokkultúra Szakszövetkezet tmk-rendszerét igyekeznek meghonosítani a szomszéd gazdaságok is.

Ezek és hasonlóak a mikrokörzeties együttműködés első eredményei. Néhány hónap után tűzés is lenne többet várni. A kezdeti lépések sikere alapot adhat a hosszabb tervezést, nagyobb kockázattal járó, több felelősséget igénylő közös beruházások, nagy teljesítményű gépek, előfeldolgozó berendezések együttes építéséhez, üzemeltetéséhez.

Tanács István

Népművészet

A csuvas népi himzés, a pahatere több évszázados hagyományokra tekinthet vissza. Szín- és motívumgazdagsága, amely évszázadok során alakult ki, a mese és a valóság keveréke. A népművészetnek ez az ága napjainkban is egyre gazdagodik.

Addig, amíg a mai nagy sebességgel száguldó szemfénygépkocsik és az óriási terheket szállító tehergépkocsik igénybevételét elviselelő gumibroncsok kialakultak, rendkívül sok ismeretnek és tapasztalatnak kellett összegyűlnie. Az abroncsgyártás kétségtelenül az alkalmazott vegyipar egyik legbonyolultabb, legkényesebb és legtöbb fizikai munkaerőt igénylő technológiája. A gumikeverékek — legalább négyfajta kell belőle egy-egy abroncsipushoz — elkészítése, a különféle szilárdító, fény- és hőállóságot biztosító

Tisztelet — szavakban

Nem hiszem, hogy lenne a világon még egy nyelv, amely oly változatos módon tudna embert embertől megkülönböztetni, mint a magyar. Erre büszkék is lehetnénk, ha nem alacsonyítanánk le a megalázás eszközévé. Néhány hanggal igen közvetett, csalafinta módon adhatjuk tudtára bárkinek, hogy soroljuk az eszközeiket. Néhány hanggal igen közvetett, csalafinta módon adhatjuk tudtára bárkinek, hogy soroljuk az eszközeiket. Néhány hanggal igen közvetett, csalafinta módon adhatjuk tudtára bárkinek, hogy soroljuk az eszközeiket.

Bírósági tárgyaláson azt mondja a bíró, aki természetesen minden jelenlevő számára „úr”, a vádlottnak: „Kisistók, álljon föl!” „Kisistók, hol volt maga január 21-én 22 és 23 óra között?” Kisistók, Kisistók; csak így egyszerűen, keresztnév nélkül, úr nélkül, s csak így: „maga”. Sőt: talán az se lenne csodálatos ebben a légkörben, ha ezt a Kisistókat, vezetőiknevétől is megfosztanák és egyéniségétől is, pörre vetköztetve valamely személytlen számmal illették. Elvégre... Elvégre? Igaz is, vigyázat: nem bűnöző, egyelőre csak gyanúsított, vádlott. Igényelheti, hogy emberi jogait, önérzetét tiszteletben tartás. Épp úgy, mint a „tanú urak”-ét, a „bíró úr”-ét és az Öné, asszonyom, aki ezzel-azzal vadozja ezt a szerencsétlen Kisistók Lajost.

A gyárigazgató „szemlélt tart” az üzemben. Hátul

összekulcsolt kézzel néződik a gépek között, mögötte, mellette a műszaki vedon tudna embert embertől megkülönböztetni, mint a magyar. Erre büszkék is lehetnénk, ha nem alacsonyítanánk le a megalázás eszközévé. Néhány hanggal igen közvetett, csalafinta módon adhatjuk tudtára bárkinek, hogy soroljuk az eszközeiket. Néhány hanggal igen közvetett, csalafinta módon adhatjuk tudtára bárkinek, hogy soroljuk az eszközeiket.

Hogy is állunk akkor az egyenlőséggel? Sírva megy haza az iskolából Csicsó Katika: „nem szeret engem a tanító néni”. „Miből gondolod, bogaram?” — simogatja gondor fejébuját édesanyja. „Mert én csak Csicsó vagyok neki. Jöjjön ki Csicsó, állj föl Csicsó — mindig ezt mondja. De a Turul Teréz bezeg mindig Teri, Tercsi, Terike, Teca, Tecus! Nem megyek többet iskolába!”

Aztán itt van a köszönés. Szép, igazán szívből jövő (jöhető) köszönéseink vannak. Kívánunk jó reggelt, napot, estét. Elég is lenne ez minden nemnek, minden korosztálynak. Amde ide furakodott, eleinte teljes jóindulattal, a tisztelet virágaival fölékesített, nőket illető „kisztihand”, a kezét csókolom. Ma már azonban a megkülönböztetés lehetőségévé vált ez a köszönési forma. A kórházi orvos jó napot-ot mond a folyosót feltöltő takarítónőnek, ha észreveszi, de már kezét

csókolommal üdvözli a főorvos gépirónőjét, főként, ha csinos is. Meglehet, ha történetesen szürkécske, neki is egyszerűen csak jó napot kíván. A főorvos nevének azonban, lenet idős vagy fiatal, rút vagy gyönyörűsége, mindenkor kijár — szavakban és tettekben egyaránt — a kézcso.

Egyre nagyobb jelentősége van manapság nálunk a ragozásnak. Az angolnak nem úgy, tegezzon avagy magázzon valakit. You vagy Te, ha szeretlek, ha nem, s You maga, és Ön. A szimpátia, a közelség jele tettekben, gesztusokban, hangnemből nyilvánul meg. Nyelvi gazdagságuk ellenére én azért irgy vagyok. Ugyanis a családon kívüli tegezés még nem teremt közvetlen, családiasan tiszta, őszinte kapcsolatokat. Sőt: mennyivel durvábban képesek egymást vérg sérteni a tegeződők, mint azok, akik a mindennapi beszédben is betartották a három lépés távolságot. „Te aljas gazember”, „te szemét”, „te...” — hadd ne fokozzam. Ha valakinek azt vágnák a szemébe: Ön ökör, a sértődés helyett elnevetné magát. Lehet, hogy be kellene vezetnünk a kötelező önzést?

A nyelv csodákra képes, de ölni is tud. Évszázadokon át beszéltünk az emberek isten és törvény előtti egyenlőségéről. Az ember ember előtti egyenlőségéről soha ennyi szó nem esett, mint napjainkban. Szép magyar szavakkal is adjuk meg a tisztelet egymásnak, kinek, kinek, válogatás nélkül, ember léte jogaként.

Chikán Ágnes

HÁZASSÁG

Szilágyi János és Zalkar Mária, Oláh István és Kálmán Katalin, Julianna, Málk László és Kis Mária, Pap Géza Ferenc és Gál Gizella, Szentkúti Levente Ferenc és Fodor Zsuzsanna Etelka, Grandpierre Ernő és Domonkos Katalin, Birkás László és Soós Éva Katalin, Zimacsok János és Traván Éva, Császár István és Kis Mária Éva házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Tasi Zoltánnak és Bara Mária, Oláh István és Kálmán Katalin, Julianna, Málk László és Kis Mária, Pap Géza Ferenc és Gál Gizella, Szentkúti Levente Ferenc és Fodor Zsuzsanna Etelka, Grandpierre Ernő és Domonkos Katalin, Birkás László és Soós Éva Katalin, Zimacsok János és Traván Éva, Császár István és Kis Mária Éva házasságot kötöttek.

Családi események

Szylvia, Varga Istvánnak és Babarcsi Mária, Oláh István és Kálmán Katalin, Julianna, Málk László és Kis Mária, Pap Géza Ferenc és Gál Gizella, Szentkúti Levente Ferenc és Fodor Zsuzsanna Etelka, Grandpierre Ernő és Domonkos Katalin, Birkás László és Soós Éva Katalin, Zimacsok János és Traván Éva, Császár István és Kis Mária Éva házasságot kötöttek.

Terhes Margitnak Balázs, Szabó Géza, Oláh István és Kálmán Katalin, Julianna, Málk László és Kis Mária, Pap Géza Ferenc és Gál Gizella, Szentkúti Levente Ferenc és Fodor Zsuzsanna Etelka, Grandpierre Ernő és Domonkos Katalin, Birkás László és Soós Éva Katalin, Zimacsok János és Traván Éva, Császár István és Kis Mária Éva házasságot kötöttek.

HALÁLOZÁS

Gonda Jánosné Gonda Rozália, Oláh István és Kálmán Katalin, Julianna, Málk László és Kis Mária, Pap Géza Ferenc és Gál Gizella, Szentkúti Levente Ferenc és Fodor Zsuzsanna Etelka, Grandpierre Ernő és Domonkos Katalin, Birkás László és Soós Éva Katalin, Zimacsok János és Traván Éva, Császár István és Kis Mária Éva házasságot kötöttek.

A kaucsukból abroncs lesz

adalékok összeállítására, keverésére, majd az abroncsok profiljainak a kisajtolására (extrudálás) nemcsak nagy elméleti felkészültséget, hanem rengeteg tapasztalati ismeretet is igényel. A kordszövet és a gumi közötti megbízható kapcsolat kialakítására a kordot különféle vegyszerekkel itatják át, nedvesítik. Főként a radiálabroncsokhoz szükséges acélkord gumizása kíván különleges fogásokat, és igencsak kényes művelet a gumizott acélzövek megfelelő méretűre vágása is. Am amiről eddig szó volt, azok még

csak az abroncsgyártás „féltermékei”. Ezek többékevésbé folyamatosan gyárthatóak. Magát az abroncsot azonban egyedileg, minden darabot külön kell felépíteni. Ezt a munkát ugyan szintén gépesítéssel könnyítik, mindamellet az abroncskészítő munkás tapasztalatának és ügyességének is óriási a szerepe. A felépített abroncs még csak aztán kerül majd a vulkanizálóba, s ott a gőzzel fűtött hatalmas formákban alakul ki az óriás kaucsukmolekulák és a kén között a szilárdabb, rugalmas anyagszerkezet.

Az írói szótár

Benkő László új könyve

Az írói, költői életművek megismerésének legfőbb módszere a szövegértelmezés, a verselemzés, műszóval az explication de texte. Ennek alapföltétele az írói, költői szövegek megértése, a szöveg tan (textológia) és a szókincs ismerete (lexikográfia) segítségével. Az első modern magyar költői szótár Juhász Gyula életművéből készült, és szegedi tudós, Benkő László, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola nyugalmazott tanára, most az Eötvös Loránd Tudományegyetem c. tanára készítette; 1973-ban adta ki az Akadémiai Kiadó. Ez a mű a szintén szegedi született kritikai kiadás alapján tett közkinccsé Juhász Gyula költői nyelvének arnyalatokban gazdag szókincsét. Azóta megjelent a Petőfi-szótár első két kötet (A—M), és készül a József Attila-szótár is.

módszertani kérdéseket a Juhász-szótár előkészületei és munkálatai közben Benkő László a nemzetközi szakirodalom alapos áttekintésével egyenként bonckés alá vette, és két évtized során szakfolyóiratokban meg a főiskolai évkönyvekben közlé is tette. Most megjelent könyvében a korábbiakat is összefoglalja, kikerekíti, és módszeresen végigvezeti a szepirodalmi stílus és nyelviskológiai földolgozásának elvi és gyakorlati kérdéseit.

Könyve természetesen tagolódik e két részre: az elsőben az elméleti kérdések (az írói szótár műfaji sajátosságai, fajtái és főbb képviselői), a másodikban a gyakorlati megoldások (a címszók, az értelmezés, stílistikai minősítés, a mondat-tani szerep jellemzése stb.) szerepelnek. A kérdés gazdag szakirodalma teszi teljessé a művet. Mintegy háromszáz olyan írói szótárt sorol föl, amelyek az európai irodalmak ilyen vállalkozásait, eredményeit tárgyalják.

A dolog természetéből következő, hogy az elvi és módszertani kérdések tárgyalása közben is számos példát hoz Benkő László a szegedi költőnek, Juhász Gyulának életművéből. Ezek kiegészítik a Juhász-szótár tanulságait, és gazdagítják a Juhász költészetéről való ismereteinket is.

P. L.

Mind Ezeket az elméleti és